

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Första kammaren.

Nr 21.

Fredagen den 18 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollen för den 12 och den 15 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 108, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslag), lag om skyldighet i vissa fall att i fredstid tillhandahålla förnödenheter m. m. för krigsmaktens behov och lag om förfogande över viss egendom för krigsmaktens behov (militär förfogandelag);

nr 110, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfoganderätt för luftskyddets behov, dels ock en i ämnet väckt motion; samt

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § lagen den 9 april 1926 (nr 66) angående anskaffande av fartyg för krigsmaktens ställande på krigsfot (fartygsuttagningslagen).

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skivelse, nr 112, till Konungen i anledning av väckta motioner om utredning angående inrättande av ett hälsovårdsdepartement.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 113, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjt understöd till förre seminarieeleven B. E. L. Hellström;

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskedsersättning åt extra kronojägaren C. A. Ehrnberg;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som drabbat elev vid statens kolar-skolor i Dalfors och Boxholm; samt

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa personer i anledning av ådragna yrkessjukdomar.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 260, av herr *Hagman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar;

nr 261, av herr *Gustafsson, Per*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar;

nr 262, av herr *Bjurström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny klassificering av trafikanstalterna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar; samt

nr 263, av herr *Lindström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till påbörjande av vissa till Stockholms garnison hörande truppförbands och anstalters utflyttande till Järvafältet.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Velander* m. fl. väckta motionen, nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 15 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 5 och 55—61, bevillningsutskottets betänkanden nr 13 och 14, bankoutskottets utlåtande nr 22 samt andra lagutskottets utlåtande nr 25.

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättskipning. Herr **Lindhagen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber, herr talman, att få väcka en interpellation om psykiatriens och rättskipningens mellanhavanden. Framställningen kan ej undgå en viss vidlyftighet. Det gäller här *en kulturkamp av stora mått*.

Ingenting är nämligen värdefullare för individen än hennes själ. Ingenting är därför farligare för människovärdet än privilegierade sektbildningars okontrollerade makt över människors liv och själar. Samhället har självt genom handfallen juridik obetänksamt organiserat två sådana privilegier.

Det ena tillkommet sedan gammalt i tryckfrihetens namn genom tillåtelse för vem som helst att i pressen inför en ofantlig läsekrets insiktslöst misskreditera människor utan att de praktiskt taget ens förhjälppts till någon överkomlig upprättelse.

Det andra ännu farligare privilegiet — en senare tids barn — är tillåtelsen i vetenskapens namn för den moderna psykiatrien att utöver rimlig förmåga okontrollerat döma bort människors rättskapacitet och tillräknelighet. Ur det civila samhället har fått bryta sig ut en särskild psykiatrisk rättsordning. Den verkar i beröda syfte på två linjer.

Den ena advokatoriskt i civila mål med partbeställda och partbetalda s. k. expertutlåtanden särskilt i förmynderskaps- och testamentstvister.

Den andra linjen genom inrättandet av en specifik psykiatrisk straffrätt och straffprocess med upptagande av angivelser och anlitande av polishandräck-

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättsskipning. (Forts.)
ning i vissa fall; rannsakingar med fallor i en så att säga summarisk psykiatrisk »studentexamen», rotande i de misstänktes förflutna liv med åsidosättande av laga bevisning, i realiteten enmansdomsrätt, ofta efter egen lagstiftning för varje tillfälle, inspärningar på obestämda, av samhället okontrollerade tider, i psykiatriska förvaringsanstalter som varit fallet åtminstone i S:t Sigfrids förvaring i Växjö.

I *civila tvister* sker bevisningen vid domstolarna huvudsakligen genom vittnen. De intyga vad de sett och hört och få betalt endast för sin inställelse. Nu komma psykiatriska vittnesmål som en yrkesutövning. Någon intimare inlevelse med personen i fråga har i regel ej förekommit. Man bedömer ibland på bara papper, edgång anses någon gång överflödigt och vittnet tar betalt av uppdragsgivaren även för sin lärdom efter rang och värdighet.

Det vetenskapliga namnet tränger åt sidan de civila vittnenas robustare berättelser. Detta trots att en vetenskaplig förmåga enligt naturlagarna avtunnas våldsamt i den mån den nalkas människans andliga liv. Minst två vittnen ur bekantskapskretsen, om att den person det gäller är eller varit »vid sunt och fullt förstånd och handlat av fri vilja», är fortfarande den främsta grundvalen för bevisningen om tillvaron av det genomsnittliga förstånd, som av naturen beståts de ofullkomliga människorna i gemen.

Inom *straffrätten och straffprocessen* har psykiatrien som sagt fått till vissa delar överta rättsordningen. Utom de civila vittnena ha även domstolarna här kommit bort från sina befogenheter. Denna nya ordning för bollandet med människornas själar upprinner ur sammanställningen mellan 5 och 6 §§ 5 kap. *strafflagen*. Den förra stadgar, att klart sinnessjuk skall frias från straff och den senare bestämmer att i fall av minskad tillräknelighet skall straffet minskas därefter.

Här är psykiatrien nu anmodad att väsentligen överta det delikata avgörandet enligt 5:6 strafflagen. Ingen förmår dock att uppdelat tillräkneligheten i bråkdelar. Endast allmänna adjektiva omdömen kunna ifrågakomma. Även här är dock den civila bekantskapskretsens omdöme det centrala. Resultatet av psykiatriens väsentliga övertagande av rättsskipningen i denna del skildras närmare i motionen I: 222 år 1938, till vilken här hänvisas.

De fall, då någon enligt »5:5» är klart berövad förståndets bruk hänvisas givetvis ej till vad jag kallat psykiatriens studentexamen. Mästrandet av »5:5» har däremot lett till en stigande tillverkning av helt strafflösa, som gå mot ett sorgligare öde än genom fällande till ett straff. Examinatorn kommer växelvis till ej blott förminskad, utan även hel otillräknelighet och i vissa fall till hel friskskrivning. Enligt vitsord från undersökta och civil fängvårdspersonal hänvisas ofta, åtminstone vid Långholmen, den undersökte att själv avgöra, om han vill hänföras »under 5:5 eller 5:6». Ett förhastande i uppdraget på grund av obekantskap med en rättsskipnings fundament. Men vilken lockelse för examinanden att välja hel straffrihet »under 5:5» utan vetskap, att han därmed berövar sig sitt människovärde och sina utkomstmöjligheter för framtiden.

En genväg förbi den nya rättsordningen är sedan gammalt att domstolarna med formellt bibehållande av sin suveränitet inforrdar *medicinalstyrelsens yttrande*. Styrelsen når dock ej någon personlig kännedom om den tilltalade. Den undgår ej heller att gärna hålla psykiatrien och dess betygsättning i ära. Än tivelaktigare är den nya ordningen att inhämta sådana yttranden från en särskild nämnd inom medicinalstyrelsen, bestående av företrädesvis psykiatrici.

För de i den nya psykiatriska rättsordningens anstalter förvarade psykopaterna och även i borgerlig mening helt kloka finnes, fränsett överläkarens oberäkneliga initiativ, ingen rättslig utväg att få återvända till livet än hänvändelse till *sinnessjukhusnämnden*.

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättsskipning. (Forts.)

Tröstlösheten i denna nämnds inplacering i rättsordningen, dess utrustning och möjligheter skildras i årets motion I: 222 sid. 10 och 37—39. Därtill må läggas följande:

Nämnden har till uppgift att på ansökan utan appell besluta om internerads friskskrivning. Belysande är att klientelen ej består av helt sinnessjuka, som avses i 5:5 strafflagen. Med dem har ej kunnat hållas någon psykiatrisk studentexamen. Ej heller blir nämnden i tillfälle att ta befattning med dem som vid ett sådant prov fått friskbetyg eller förklaras endast förminskat otillräkneliga.

Nämndens klientel utgöres av dem, som förklarats helt straffria i anslutning till undersökarens egen uppfattning eller ett framlockat medgivande från den internerade. Ibland döma domstolarna till straff emot expertens straffri-förklaring, men i de flesta fall synas domstolarna tyvärr *auktoritativt* godtaga dennes utlåtande.

*

Nämndens sparsamma utskrivningar meddelas i regeln först på försök efter gottfinnande för varje fall. En fast regel synes vara att den utskrivne ställes under kontroll av en bevakare och får röra sig endast inom visst område. Dessa senare bestämmelser äro allmänt hatade och i synnerhet, när rimligt behov därav uppenbarligen saknas. Efter lyckligt utståndet prov förväntas friskutskrivning, men i stället kunna komma två nya provtider med ökad längd, och den sista ända till ett år. På detta sätt förbittras möjligheterna för de internerade att återkomma till normala förhållanden. Åtminstone är så fallet i Växjö.

Ett ytterligare bevis för att straffrihetsförklaringen här i dessa fall bygger på oriktiga förutsättningar ligger däri att de ifrågavarande internerade icke i Växjö behandlats såsom otillräkneliga. I sådant fall skulle de nämligen icke såsom sker läggas till last förseelser inom anstalten, som om de voro begångna vid fullt och sunt förstånd. Internerades kloka insikt att likgiltigheten för dem kulminerar i ett hopplöst kvarhållande på anstalten eggas ofta till rymningsförsök. Förr eller senare uppfångas de och bestraffas då ibland av överläkaren utan klagerätt med att sättas på en s. k. stormavdelning. Där sammanblandas de med helt vansinniga och kunna få kvarstanna där hur länge som helst. Ingen lag skyddar dem från sådant godtycke.

*

Lagstiftningen skyndade sig år 1937 att ytterligare lägga sten på börda. Ditintills hade det psykiatriska »studentbetyget», kallat anamnesen, och utskrivningshandlingar varit offentliga.

Nämnda år blev — ursprungligen på mitt initiativ — publicitet lagstadgad även för kommunala handlingar. En del undantag i särskild lag och gällande även de statliga handlingarna kommo samtidigt till stånd.

Bland undantagen stadgades: »Angår handling någons intagning för vård eller behandling å anstalt och finnes grundad anledning anta att genom utlämnandet ändamålet med vården och behandlingen skulle motverkas eller någons personliga säkerhet sättas i fara, må utlämnande vägras.» Detta har nu föranlett sinnessjuknämnden att, såsom det synes, under alla förhållanden vägra även på prov utskrivna internerad att i nämnden ta del av handlingarna i hans ärende. Han blir rättslös.

Konstitutionsutskottets ordförande, professor Reuterskiöld, varnade 1937 för en sådan lagstiftning. Vi andra ville få publicitet för kommande handlingar i hamn och hoppades oförsiktigt på en rimlig tolkning.

*

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättskipning. (Forts.)

Inför all denna slummer från statsmaktens juridik fullkomnas den psykiatriska rättsordningen allt mer av sig själv. Icke blott domstolarna utan även justitieombudsmannen sättas ur funktion. Statsfunktionär, som med rätt eller orätt väckt misshag hos överordnade eller andra för obändig rättskänsla, sanningssökeri, kverulantism eller annan individualism, anmäles icke till åtal för justitieombudsmannen för »oförstånd i ämbetet». Man vänder sig till medicinalstyrelsen och begär undersökning om »sinnesbeskaffenheten» även i orimliga fall. Rätt därtill har nämligen, så vitt gäller statens befattningshavare, obemärkt för de flesta influtit i de nya sinnessjuklagar som — med bibehållande av strafflagens 5: 5 och 5: 6 oförändrade — gått fram i strid mot dem under juridiska bugningar för det »vetenskapliga» namnets psyko.

Medicinalstyrelsen är redo. Den förordnar en psykiatriker i eller utom orten efter sitt tycke, någon gång med förtida antydan att ett omedelbart anhållande genom polishjälp kan vara försvarligt. Syndaren förelägges att senast viss dag infinna sig för undersökning, och så är timman slagen, då han kan låta hoppet fara.

Andra än statsfunktionärer, som gjort sig misshagliga på enahanda sätt, tas även om hand av medicinalstyrelsen i enahanda ordning då åtal skett och domstol begärt en undersökning om »tillräkneligheten», eller rättare sagt om »otillräkneligheten».

Psykiatrien inregistrerar på dessa vägar ett växande auktoritativt förtroende till sina slumpvis utsedda experter om än vissa gränser för internering finnas stadgade. Detta är väl en fara för rättsordningen. Vi veta, att dessa experter i de civila psykiatriska målen stå emot varandra i myckenhet, att en psykiatriker kan inför denna vetenskapens gåtor byta meningar i olika mål samt att även dess heroer i vissa mål desavuerats fullständigt av alla domstolarna eller åtminstone i högsta domstolen, vilket verifieras även av de rättsfall, vilka refererats i mina även till riksdagens ledamöter på sin tid utdelade svaromål hos justitieombudsmannen. *Och samma av domstolarna desavuerade personer, av vilka man dock ej kan begära det omöjliga, tillerkännas praktiskt taget ensamma auktoritativt avgörande på hedersposter, som tilldelats dem inom de psykiatriska organisationerna i samhället.*

*

Under sin framfärd sålunda över den lagliga rättsordningens ruiner leker ödet med nya landvinningar för vetenskapen och ytterligare nitälskan för juridiken. Den gamla motsättningen mellan de legitimerade läkarna, *allopaterna*, och den enligt svensk lag också tillåtna vetenskapliga *homeopatien* synes kunna tjäna till en sådan upptakt.

Medicinalstyrelsens chef höll i april 1937 i Örebro och Norrköping föredrag till subjektivt värnande av allopatiens privilegium. Enligt referat från Örebro yttrades bl. a. följande:

»Huru skulle det vara om 'kvaacksalvare', som utsprida oriktiga uppgifter och yrkesmässigt utöva läkarverksamhet, efter en eller två varningar av polismyndigheter tagas i upplysningshäkte d. v. s. insättas i förvaring och där de finge genom självstudium tillägna sig så mycken elementär biologisk bildning och medicinskt A, B, C, D, att de förstå innebörden i sitt straffbara handlings sätt. Efter en sådan kurs borde vederbörande, om han fortsätter, kunna anses falla under lagen om illojal konkurrens. För att icke upplysning skall spillas på person, som icke kan tillgodogöra sig sådan, torde i upplysningshäket först böra göras undersökning om själstillståndet med följande vård åt själssjuka, psykopatiska eller imbecilla individer på lämplig anstalt. Om vederbörande ändå icke låter sig rätta, borde möjlighet skapas, att till slut omhändertaga honom för längre förvaring.»

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättsskipning. (Forts.)

Därmed är, som man finner, psykiatrien helt inne i sin egen rättsordning.

Den vetenskapliga homeopatien är fullt legal i England, Amerika, Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien, Indien o. s. v. I dessa länder praktisera legitimerade en mängd homeopatiska läkare. Samarbete äger rum mellan allopatier och homeopater uti de två förtjänta läkemetoderna.

Om psykiatrien i England följde den nämnda svenska parollen nödgades den omhändertaga för längre förvaring Konungen av England, som står som högste skyddsherre för det homeopatiska sjukhuset i London, hertigen av Gloucester, som är ordförande i styrelsen, samt alla de förnämitede, professorer och framstående läkare, som stå bakom Englands homeopatiska förening.

Då föreningen »Homeopatiens vänner» i Norrköping anordnade ett upplysningsmöte i anledning av förenämnda föredrag, skulle enligt en homeopatisk tidskrift inträffat följande: Läkarna i staden tvungo vederbörande tryckeri att makulera mötets affischer. Arbetarföreningens ordförande uppvaktades med begäran att rygga löftet om lokalens uthyrande, vilket han dock vägrade. Läkarna påverkade tidningarna, så att dessa ej införde annonser om mötet. Bokhandlarna tvingades med hot om blockad att inställa biljettförsäljningen. Polismästaren medgav tillåtelse att kringbära plakat om mötet, endast om å dem ströktes föredragarens namn och ämnet för föredraget.

Föreningen anmälde polismästaren hos justitieombudsmannen. Det ledde ej till något, men saken ansågs så allvarlig, att första lagutskottet vid granskning 1938 av justitieombudsmannens ämbetsberättelse för 1937 infortrade handlingarna i ärendet. Någon anmärkning mot ombudsmannen framlade dock utskottet icke, varom nog olika meningar kunna råda.

Den svenska yttrandefriheten var således upphävd av »vederbörande» vid det ovannämnda tillfället för homeopatien på tillskyndan av en allopatisk-psykiatrisk samverkan.

För någon tid sedan sammanträffade jag i Stockholm med en framstående överläkare vid en tysk badort. Jag refererade översiktligt det svenska problemet psykiatrien och rättsskipningen. Han kommenterade: »Detta elände ha vi dragits med även i Tyskland under en lång tid, men det är numera avskaffat.» En utredning hur därmed förhåller sig vore av intresse.

Den franske läkaren François Rabelais, femtonhundralets sanningssägare i Europa och gisslare av tidens vrångheter, efterlämnade följande stjärnskott ur historien: »Vetenskap utan samvete är ingenting annat än själens undergång och ruin.»

•

Med åberopande av det ovan anförda och motion I: 222 för 1938 tillåter jag mig hemställa om kammarens tillstånd att få till justitie- och socialministrarna framställa följande frågor:

1) Håller ej regeringen före, att ingenting är värdefullare för individen än dennes själ och att ingenting därför är farligare för människovärdet än privilegierade sektbildningars okontrollerade makt över människors liv och själar?

2) Håller ej regeringen följaktligen före:

att domsrätten i denna centrala rättsfråga bör såsom i den gamla goda tiden helt förbehållas de allmänna domstolarna samt stödjas endast av laga bevisning i offentlighetens ljus;

att en förhastad juridik ej bör vidare få fresta statsmakterna att tilldela en enligt sakens oföränderliga natur ofullkomlig vetenskap en växande suveränitet inom den borgerliga rättsordningen;

att den behjärtade tillämpningen av paragraferna 5 och 6 i allmänna strafflagens kapitel 5 i stället lägges åter i de allmänna domstolarnas och det civila förnuftets hand;

Interpellation ang. förhållandet mellan psykiatri och rättsskipning. (Forts.)

att den på tre ställen i landet inrättade så att säga psykiatriska studentexamen med betygsättning i examinatorns psykiatriska »anamneser» väsentligen upphäves;

att de psykopater och genomsnittligt civilt kloka, som genom nämnda forcerade för staten även kostsamma tillverkning av straffriförklarade obehörigen berövats sitt människovärde och en framtid, efterforskas för erhållande av resning, räddning och skadestånd;

att dubbelspelet med å ena sidan straffriförklaringar av icke klart sinnessjuka och å andra sidan dessa straffrias förespeglade att kunna få utskrivnas såsom tillräkneliga måtte upphöra;

att följaktligen det förhastade »förvaringstället» S:t Sigfrid i Växjö, liksom en gång Bastiljen i Paris, måtte för straffriförklarades del överföras till historien;

att en sådan kristidsorganisation som den av juridiken hopplöst desorganiserade sinnessjuknämnden, tillika sista instans, måtte befrias från sin överkomliga uppgift?

3) Håller regeringen ej före att, såsom tidigare och även i år föreslagits, bör inrättas ett hälso- och sjukvårdsdepartement, som mera odelat kan även ägna sig åt att klarsynt och rättvist taga hand om det aktuella problemet psykiatrien och rättsskipningen?

4) Anser ej regeringen att problemet om den partbeställda och partbetalda psykiatriska expertisen i civila mål vid domstolarna bör kunna föranleda till ett bedömande även av de 15 författningsändringar (se årets motion I: 222 sid. 12—13), som från mig såsom ordförande i Stockholms rådhusrätts första avdelning framlagts förklaringsvis för justitieombudsmannen och sedan petitionsvis underställts även regeringen?

5) Håller ej regeringen slutligen före att den psykiatriska vetenskapen gynnas och stärkes mest med att:

dels i ro få hängiva sig åt drömmen om det svåraste av allt nämligen påtagliga vetenskapliga landvinningar inom själslivets dunkla gömmor;

och dels förbättra sjuka patienter och vårda obotliga på det mänskliga sätt varom psykiatrien åtminstone på vissa ställen redan börjat inlägga så ovanskliga förtjänster?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 122, till Konungen i anledning av väckt motion angående utredning rörande förekomsten av olika slag av svinsjukdomar inom landet m. m.

Anmäldes och bordlades

andra lagutskottets memorial och utlåtande:

nr 26, angående arvode åt hovrättsassessorn E. Eckerberg, vilken inom andra lagutskottet biträtt vid behandlingen av vissa frågor; och

nr 27, i anledning av dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till underlättande av svenska fiskares fiske vid Island;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för Axel Strömdahl och E. F. Ericson, Stockholm, från viss betalningsskyldighet till kronan på grund av borgen vid virkesköp;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa lägenheter å Grängesbergs gruvallmänning i Kopparbergs län;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst kronan tillhörigt markområde av egendomen Beateberg i Huddinge socken av Stockholms län;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronan tillhöriga fastigheten nr 3 i kvarteret Trädgården i Visby;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område av Tånga hed; och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronan tillhöriga stadsägan nr 485 å västra området i Södertälje.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.35 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.